

GETTY

El silenci i la lluita dels perdedors solitaris

DAVID VIDAL

Els nens dels Wallace, la Joy Rae i el Richie, vestits amb roba dels serveis socials que els va gran, pudents, apallissats per altres nens de l'escola i també per son oncle, un borratxo acollit al remolc nauseabund on viuen, protagonitzen només una de les històries de la novel·la coral de Kent Haruf (1943-2014) *Capvespre*, però són un bon exemple del que l'autor nord-americà pretén. A *Capvespre* retrobem l'atmosfera del poble silenciós de la plana, Holt, on el cli-

ma dur esculpeix persones cantelludes, lluitadors solitaris que han perdut o que comencen a relliscar pel pendent.

Hi trobem una dona abandonada que cau a pes en l'alcoholisme, un ancià a qui se li mor el germà amb qui ho compartia tot o una parella d'obesos que viuen dels xecs dels serveis socials. A aquesta esllavissada a càmera lenta dels adults erràtics hi accedim des de la mirada dels nens. D'en DJ, que des de la misèria i la solitud té cura de son avi amb una responsabilitat impròpia, o de la Dena, que construeix en un cobert del carreró un refugi on s'escapa de l'alco-

CAPVESPRE
KENT HARUF
EDICIONS DEL PERISCOPI
TRADUCCIÓ DE MARTA PERA CUCURELL
386 PÀG. / 19,90 €

holisme de la mare. O de la ja anomenada Joy Rae, que té la minúscula habitació del remolc endreçada i neta, preservada com una província d'esperança.

Però no sabem si això és ben bé esperança, perquè intuïm que tots relliscaran per aquest pla inclinat que els suposa la vida, tard o d'hora; com va escriure Gay Talese: "Tots som perdedors, només és una qüestió de temps". Però no detectem cap victimisme en els personatges, ni cap paternalisme en la veu relatora. Kent Haruf narra des d'un silenci respectuós: sentim com xiula aquest silenci, mentre el vell McPherson observa

el llit buit de son germà i s'alcen amb el vent els bramuls dels vedells separats de les mares; el sentim a les tavernes on els borratxos celebren el Nadal mentre sona Elvis i morregen ampolles de whisky barat imaginant-se un camí de redempció.

Lirisme i quotidianitat

Capvespre –publicada en anglès el 2004– continua l'exploració sobre la solitud i la família que es va encetar a *Cançó de la plana*, del 1999, que Periscopi va traduir al català el 2017, en l'anomenada *Trilogia de Holt*, un poblet imaginari de l'est de Colorado, d'on era originari Haruf. L'autor, finalista del National Book Award per *Cançó de la plana*, va morir el 2014, tot just havent enllestit *Nosaltres en la nit* (Angle, 2017), publicada pòstumament.

En el seu treball s'articula un lirisme descarnat com el de Cormac McCarthy i una atenció als minúsculs moviments del quotidià que evoca els relats de John Cheever o Raymond Carver. Cultiva, doncs, un estil eixut però molt gràfic, que descansa en l'escena construïda sobre el detall revelador i l'oïda infal·libre per al diàleg concís. Hi ha, també, alguna cosa del Sherwood Anderson de *Winesburg Ohio* –disponible en català a Viena– en el Haruf que ens fa passejar per les nits nevades de Holt mentre tafanegem la vida dels personatges del poblet a l'hospital, a la presó, a la casa del mestre o a les granges que hi ha més enllà de Main Street, passades les sitges. I en la relació dels dos avis germans hi batega una tendresa que recorda la Carson McCullers d'*El cor és un caçador solitari* (L'Altra, 2017).

En aquest pla de cel clar i vent, la gent endurida passa per dies cruels però no se'n queixa. I hi ha una estranya bellesa en aquesta fragilitat humana en aquestes vides d'esforç sostingut, que ens captura. Quan una cosa acaba, una altra comença. "No té cap importància si ens agrada o no –els diu als seus fills un dels personatges–, i no cal que ens agradi, però ho heu d'entendre: les coses són així".

Arrossegar la culpa

MARINA ESPASA

"No has de fer-hi res, als llits dels altres", li diu la mare a la Claustre després de sorprendre-la de petita al llit d'un parent adult. La Claustre és la protagonista absoluta del debut literari d'Anna Punsoda (Barcelona, 1985), una novel·la que farà soroll per la desimboltura amb què tracta temes escabrosos (sexuals i escatològics) i per la naturalitat amb la qual l'autora explica coses terribles, com al paràgraf final de la introducció, on es resumeixen amb eficàcia coses importants i complicades de definir. Té algun però: està escrita amb una veu que a estones es revesteix d'un to moralitzador i sentències que li treu eficàcia literària. I que a vegades fa tramps: diu que

un personatge "Dormia i dormia, més enllà d'aquesta vida", com si li hagués passat alguna cosa greu, fa que patim amb la protagonista, i al cap de dues línies el desperta com si res. Són detalls, però calia polir-los. Té força quan parla de la culpabilitat que arrossega la protagonista, que ha rebut una educació molt repressiva però sap dir amb humor que "no puc explicar aquesta història sense que sembli de catequesi", i explica amb tot luxe de detalls escenes molt escabroses, però, quan acabem de llegir la novel·la, aquestes escenes no ens han deixat prou pòsit, potser perquè tot plegat no està prou ben vertebat.

Estructuralment, el llibre té un problema de desequilibri: la primera escena veritablement rodona, des d'un punt de vista literari, és a la pàgina vuitanta. És una escena pu-

ELS LLITS DELS ALTRES
ANNA PUNSODA
AMSTERDAM
PREMI ROC
BORONAT
130 PÀG. / 16,90 €

nyent, que ens incomoda com a lectors, i això és bo, però arriba massa tard, quan ja som gairebé a la meitat de la novel·la. Allà arrenquen les que segurament són les millors pàgines del llibre, quan l'anorèxia de la protagonista passa a primer pla i ho arrossega tot. Quina novel·la no hauríem tingut si s'hagués escrit tota des d'aquí!

Episodis sense fil

Però després l'anorèxia torna a un segon pla i continua la successió d'episodis sense un fil ni un ordre temporal clar: alguns de més encertats, com el de la nit amb la dona argentina que comença al Bar Calders i que demostra un sentit de l'humor envejable,

i altres de menys reeixits i poc creïbles, com el de Berlín. Torna la veu sentenciosa –"l'estranger sempre és un front mort. La guerra només podem fer-la a casa dels nostres pares"– i la història acaba a casa de la mare, on havia arrencat, però sense una escena entre la mare i la filla que podria ser la clau de volta de tot plegat.

I tampoc no es tanca la conversa de la fonda de carretera on havia començat la confessió de la Claustre a una antiga companya d'escola, que era el motor de l'argument. Amb tot, la novel·la llisca bé i compta amb una veu amb personalitat, i això no és poc, en un debut.

